

Н. В. Пильгун,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет,
проспект Космонавта Комарова, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: tidp_kaf_nau@gmail.com

Мета: стаття присвячена аналізу історичного розвитку правової системи України та функціонуванню сучасної правової системи держави. Доведено, що правова система України формувалася на історично складених правових звичаях та традиціях, правовій культурі, вітчизняній правовій думці та національному законодавстві. В цьому аспекті правову систему можна розглядати як об'єктивно сформовану сукупність правових явищ, притаманних конкретній країні. **Методи дослідження:** у роботі використано діалектичний метод пізнання, загальнонаукові та спеціально-юридичні методи. Основою методології у цьому дослідженні є системний підхід, за допомогою якого певний об'єкт розглядається як багатоаспектне явище, що складається з різноманітних елементів, співвідношення між якими утворюють відносно стійку структуру правової системи і забезпечують її цілісність. **Результати:** наведено обґрунтування щодо необхідності сформулювати комплексне поняття правової системи України, яке б вміщувало всі особливості правотворення в державі. Разом з тим було визначено, що основою правової системи, її фундаментом виступає праворозуміння, яке водночас є одним з елементів правової системи. **Обговорення:** пошук шляхів удосконалення функціональних напрямків розвитку правової системи України; євроінтеграційного вектору розвитку сучасної правової системи України, що зумовлює зближення національного права України з європейським правом.

Ключові слова: правова система; розвиток правової системи; функціонування правової системи України.

Постановка проблеми та її актуальність.

Правова система України розкривається через її функціональність, яка реалізується в її основних функціях - інтегративній, регулятивній, комунікативній та охоронній. Саме функціональне навантаження базових елементів правової системи та їх реалізація в українському суспільстві є проблемним з точки зору їх реалізації у нестабільно економічному середовищі та з низьким рівнем правової свідомості населення. Так як важливою функцією української правової системи є інтеграція суспільства, створення необхідних умов для взаємодії різних елементів його структури, подолання суперечностей в суспільстві, яких в Україні більш чим достатньо; то саме функціонування правової системи має бути спрямоване на пра-

вову соціалізацію, за допомогою якої формується правова свідомість індивіда та його включення в роботу конкретних соціальних та правових механізмів у державі.

Аналіз досліджень і публікацій. Важливою джерельною базою для опрацювання цієї теми стали публікації науковців, таких як: В. М. Шаповал, О. В. Зайчук, О. Ф. Скакун, М. І. Козюбра, П. М. Рабінович, С. П. Рабінович, Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабкіна, А. П. Заєць, А. А. Козловський, Є. Кубка, В. Ф. Опришко, М. П. Орзіх, В. Ф. Погорілко та інші. Однак, ціла низка питань стосовно формування та розвитку правової системи України досі залишається не дослідженими.

Метою статті є аналіз, з'ясування змісту та особливостей основних напрямків розвитку та функціонування правової системи України.

Виклад основного матеріалу. Кожна держава має свою національну правову систему. Історично склалося так, що у кожній країні діють свої правові звичаї, традиції, законодавство, юрисдикційні органи, сформувалися особливості правового менталітету, правової культури, що й об'єднується загальним поняттям «правова система». Введено у вітчизняну юридичну науку на початку 80-х років ХХ ст. поняття «правова система» формується за аналогією з «політичною системою» у політології та «економічною системою» в економічній теорії. Як комплексну характеристику юридичної сфери життя конкретного суспільства правову систему слід відрізнити від системи права; за обсягом і змістом вони не тотожні, оскільки система права входить до правової системи.

Правова система України є комплексом взаємозалежних і узгоджених юридичних засобів, призначених для регулювання суспільних відносин, а також юридичних явищ, що виникають унаслідок такого регулювання. Можна сказати, що це - обумовлена об'єктивними закономірностями розвитку суспільства цілісна система юридичних явищ, що постійно діють унаслідок відтворення і використання людьми та їх організаціями, насамперед державою, для досягнення певної мети. Правова система України має істотне значення для характеристики національного права, стану самого законодавства та діяльності судових органів державної влади.

Щодо розвитку та функціонування правової системи України, то особливу роль відіграють принципи права, що забезпечують її змістовну частину, такі як: гуманізм, демократизм, соціальність, упорядкованість і послідовність функціонування всіх елементів правової системи. Самі принципи правової системи розкривають взаємовідносини і взаємозв'язки правових засобів, форм та інших її елементів, співвідношення правової діяльності і правовідносин, правотворчості і правореалізації.

Сутність правової системи в науці права розкривається через її функціональність, яка реалізується в її основних функціях - інтегративній, регулятивній, комунікативній та охоронній. В їх змісті досліджується та розкривається функціонування правової системи, її дії в соціальній системі, шляхи і форми впливу на суспільне середовище. Функції правової системи в науці права, розглядаються в трьох основних формах: інформаційній, орієнтаційній, праворегулятивній. Важливою функцією правової системи України є інтеграція суспільства, створення необхідних умов для взаємодії різних елементів його структури, подолання суперечностей в суспільстві. Функціонування правової системи України спрямоване на правову соціалізацію, за допомогою якої формується правова свідомість індивіда та його включення в роботу конкретних соціальних та правових механізмів, завдяки чому відбувається відтворення правової системи шляхом залучення членів суспільства до правової діяльності. Правова система України при цьому визначає процесуально-процедурний порядок правової діяльності, здійснення законних прав, свобод і обов'язків учасників суспільних відносин. Сучасна правова карта світу розкриває різноманітність правових систем і в той же час свідчить про прагнення держав до зближення, єдності у законодавстві, охорони навколишнього середовища, та в регулюванні інших сфер суспільного і державного життя. Українська національна правова система формувалася в складних умовах, що зумовлено як відсутністю державної незалежності протягом значних періодів історії, так і геополітичним положенням України та відповідним ідеологічним впливом на українське суспільство багато в чому протилежних за змістом європейських та східних концепцій. Розвиток української національної правової системи можна поділити на два періоди: до здобуття незалежності та після її здобуття – період, який ознаменувався прийняттям Конституції 1996 р., яка не лише зорієтувала народ України на побудову незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, а й зафіксувала основні правові засади її подальшого економічного, політичного й соціально-культурного розвитку, накреслила шляхи реформування.

Проблеми становлення, формування і функціонування правової системи стають предметом дослідження українських вчених – В. Бабкіна, А. Зайця, О. Зайчука, М. Козюбри, В. Копейчикова, Є. Кубка, В. Опришка, М. Орзіха, В. Погорілка, П. Рабіновича, В. Селіванова, О. Скакун, В. Шаповала, Я. Шевченко, Ю. Шемшученка та ін. У 1993 році в Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України відбулася Республіканська наукова конференція на тему: «Правова система України: теорія та практика». В цих роботах аналізується сутність, структура, функції правової системи, система права та законодавства, значення юридичної практики, механізм правового регулювання, правова культура як елемент правової системи.

Зазначимо, що в юридичній літературі немає єдності думок з приводу характеристики сучасних правових систем постсоціалістичних країн Східної Європи. Так, можна виокремити чотири концепції належності правової системи України до певної сім'ї: а) слов'янської; б) євразійської; в) романо-германської; г) східноєвропейської. Відповідь на питання, до якої правової сім'ї належить Україна, залежить від того, яким правовим шляхом йде суспільство, від напрямів правової політики, яка відбивається у прийнятих політико-правових рішеннях, законодавстві, правових цінностях, напрямках професійної підготовки юристів тощо. Правова політика української держави здійснюється під гаслом європейського вибору України, стратегічним напрямом сучасної української держави є входження в європейський простір, об'єктивно й історично зумовлений її національним, культурним і правовим розвитком. Головним орієнтиром у поступовому приєднанні правової системи України до сім'ї романо-германського права має стати принцип верховенства права. Метою верховенства права є не просто формальне забезпечення порядку, передбаченого законами та іншими нормативними актами, встановленими державою, а утвердження такого правопорядку, який обмежує свавілля державної, передусім виконавчої влади, ставить її під контроль суспільства, створюючи для цього

відповідні правові механізми. Отже, найбільш виваженим є погляд, відповідно до якого правова система України тяжіє до східноєвропейської правової традиції і повертається в сім'ю романо-германського права.

Аналіз соціально-політичних процесів, що відбуваються в Україні, демонструє: сучасні політичні сили не відкидають її розвиток як демократичної соціальної правової держави в рамках співпраці і з ЄС, і з країнами СНД. Європейський вибір для України - це не просто географічне поняття, це передусім вибір шляху розвитку в напрямі європейської цивілізаційної моделі.

Якщо з історичної точки зору розглядати національно-правову систему України, то її формування обумовили певні історичні обставини, як:

Зв'язок з Руською Правдою. Особливу роль серед джерел права в Україні відіграла Руська Правда, яка мала значний вплив на розвиток правових систем Великого князівства Литовського і Польського королівства, у складі яких перебувала більшість українських земель. Порівняльний аналіз Руської Правди з римським і греко-римським (візантійським) правом дозволяє зробити висновок, що вона відображала певний вплив римського права, передусім в його візантійській інтерпретації, звідки були запозичені окремі принципи та рішення. Вона виникла на місцевому ґрунті, була результатом розвитку юридичної думки Київської Русі і відбивала ті суспільні відносини, які склалися в цій державі, закріплюючи у своїх нормах ті порядки, що були обумовлені природою давньоруського феодального суспільства.

Вплив польсько-литовського періоду. Великий внесок у формування вітчизняної правової думки та праворозуміння зробила правова система Великого князівства Литовського та теоретична робота кодифікаторів Литовських статутів. Їх джерелами були норми звичаєвого права (литовського, українського, білоруського), Руської Правди, польського та магдебурзького права. Так, на розвиток права впливали, зокрема, надання литовськими та польськими королями та князями переважно українській шляхті, міщанству, духовенству, а пізніше козацтву «привілеїв» на права та вольності, литовські статuti, новий статус українських земель та ін. Загалом же середнь-

овічна українська правова система характеризується змаганням східної та західної традиції права: спочатку на підґрунті звичаєвого права Київської Русі перевагу мала східна традиція, однак у період створення Статутів Великого князівства Литовського на перший план виходить західна традиція [3, с. 235].

Дія Магдебурзького права на території України (XIII–XVIII ст.). Магдебурзьке право — одна з найбільш відомих систем феодального міського права, яке склалося у XIII ст. у німецькому місті Магдебург, згідно із яким економічна діяльність, майнові права, суспільно-політичне життя та станове положення городян регулювалися власною системою юридичних норм, що відповідало ролі міст як центрів виробництва та товарно-грошового обміну. Відоме воно у вигляді збірників німецького права у польському перекладі. Найавторитетнішим серед них був збірник під назвою «Статті Магдебурзького права», виданий у 1556 р. Бартоломієм Троїцьким. У середині XIV ст. в Україні поширюється магдебурзьке право, яке мало значний вплив на розвиток місцевого самоврядування. Крім того, окремі міста України одержували право «між собою судитися і радитися». Міста, що отримували магдебурзьке право, виводилися з-під юрисдикції місцевої адміністрації (феодалів, воєвод, намісників та ін.), у них створювалися власні органи місцевого самоврядування — магістрат. Окрім того, джерела магдебурзького права визначали організацію ремісного виробництва, торгівлі, порядок обрання та діяльності міського самоврядування, цехових об'єднань ремісників та купецтва.

Правова система України — Гетьманщина (Війська Запорізького) XVI–XVIII ст. Укладений у 1649 р. Зборівський договір закріпив автономію Козацької держави, і лише після нього Європа, у тому числі Росія, визнали Україну як державне утворення, суб'єктом міжнародного права з власною територією та кордонами. Велике значення для формування національної правової системи того часу мав і Переяславський договір 1654 р., який був конкретизований у «Березневих статтях» Б. Хмельницького і передбачав збереження

Козацької республіки з усіма правами та привілеями козаків та їх старшини, збереження виборності гетьмана. Значний вплив на формування правових традицій України мав гетьман І. Виговський, прийняті за часи його правління Корсунський договір зі Швецією (1657 р.) та Гадяцький договір (1658 р.).

Пилюком Орликом були складені й прийняті «Пакти і Конституції законів та вольностей Війська Запорізького» (1710 р.). Цей документ був складений елітою козацької старшини, провідниками церкви і шляхетства, згадується у літературі як конституція Пилипа Орлика. Ця Конституція передбачала розподілення повноважень між законодавчою (козацькою Генеральною радою), виконавчою (гетьманською, полковими та сотенними канцеляріями) та судовою (системою сотенних, полкових, городових судів, Генеральним судом) владою, а також створення парламентсько-гетьманської козацької республіки. Із загального змісту трактатів, складених П. Орликом, випливає, що еталоном «незалежності» козацького князівства, «суверенності» України для П. Орлика є Гетьманщина доби Б. Хмельницького, а взірцем для досягнення — Дігтярівський договір 1708 р. І. Мазепи і Карла XII [3, с. 238].

Перебування українських земель протягом XIX–XX ст. у складі різних державних утворень (Російська імперія, Австро-Угорщина, Польща, Чехословаччина та ін.), завдяки чому українська правова система відчуває вплив різних правових традицій і різних правових систем.

Понад 70 років історії Радянської України (поч. XX ст.) дали підставу для віднесення її правової системи до соціалістичного типу, яку компаративісти Заходу ще в 60–70-ті рр. XX ст. йменували заідеологізованою, тоталітарною. Революція 1917 р. в Росії та в Україні спричинила безпрецедентну спробу фундаментально змінити суспільство за посередництва права. Дореволюційне руське право було офіційно відмінено, його теорії розвінчані, цінності відкинуті. Протягом більш ніж сімдесяти років ідеологічний фундамент неодноразово змінювався; виникли новий правовий словник та юридична термінологія; була висунута вимога напрацювання нового та

більш високого типу права, який якісно відрізнявся від існуючого у несоціалістичному світі.

Умови для створення сучасної національної правової системи України виникли після проголошення Декларації про державний суверенітет 16.07.1990 р. й Акта про незалежність України від 24.08.1991 р. 12.09.1991 р. було прийнято Закон «Про правонаступництво України», відповідно до якого до ухвалення нової Конституції на території України діють Конституція Української РСР, а також закони Української РСР та інші акти, ухвалені Верховною Радою Української РСР, якщо вони не суперечать законам України, ухваленим після проголошення незалежності України. Важливе значення для формування незалежної української правової системи мало прийняття у 1996 р. Конституції України, яка зафіксувала основні правові засади її подальшого економічного, політичного й соціально-культурного розвитку, накреслила основні шляхи її реформування.

Можна стверджувати про те, що на формування національно-правової системи України впливали історичні події, вітчизняна правова думка та різні погляди вчених щодо праворозуміння правової системи [1, с. 68-70].

Виходячи із вище викладеного, слід виділити особливі риси національної правової системи України:

- наявність генетичного зв'язку з романо-германською правовою сім'єю, що обумовлює наявність традиційних для романо-германського права рис. Українська правова система характеризується провідною роллю нормативно-правових актів у системі джерел права країни. Як і в інших країнах, правові системи яких належать до романо-германської правової сім'ї, в українському праві серед джерел права пріоритет віддається закону, точніше - нормативному акту, а не судовому рішення - прецеденту, як це властиве для англо-американської правової сім'ї. Основним джерелом права в Україні є законодавчі та інші нормативні акти, на вершині ієрархії - Конституція, далі - закони, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, підзаконні акти міністерств, відомств, Національно-

го банку України, акти місцевих представницьких та виконавчих органів влади.

У сучасній правовій системі України закон розуміється так само, як і в інших країнах романо-германської правової сім'ї: як «найбільш зрозумілий та зручний спосіб вираження норм права». Саме за допомогою цих нормативно-правових актів регулюються, закріплюються та гарантуються найважливіші для громадян та суспільства в цілому відносини.

Необхідно підкреслити і характерний для вітчизняної правової системи загальний характер норм права. Норми права встановлюють загальні правила поведінки, виходячи з принципів і правових доктрин. Таким чином, норма права в універсальній формі встановлює для невизначеної кількості випадків, які правові наслідки настають за тих чи інших фактичних обставин, що описуються абстрактно. Але, як зазначають фахівці, норми права не повинні бути досить надійним керівництвом для практики, проте не мають бути і надмірно деталізованими, бо вони призначені регулювати саме тип відносин, а не застосовуватися як судові рішення тільки до конкретної ситуації [2, с. 71].

Серед ознак правової системи виокремлюється також кодифікований характер права, яке у цьому відношенні збігається із романо-германською правовою сім'єю. Особливо при цьому підкреслюється послідовність та правонаступність процесу кодифікації українського права на всіх етапах його розвитку. Зазначимо, що саме на добу Гетьманщини (з другої чверті XVIII ст.) припадає початок кодифікації національного права. Необхідно підкреслити послідовність та правонаступність процесу кодифікації українського права на всіх наступних етапах його розвитку: від дореволюційного періоду до радянського, а від радянського — до пострадянського. Акцентується увага на тому, що «до революції 1917 р. Росія та Україна фактично були країнами цивільного (романо-германського) права», які ставили у «центр законодавчого процесу» кодифікацію і систематизацію законодавчих актів, і Радянський Союз успадкував цей стиль. На доказ цього твердження наводиться Цивільний кодекс Росії 1922 р. та прийнятий після нього та за його зразком Цивільний кодекс УРСР (31.10.1922 р.), які багато за-

позичили з Німецького цивільного кодексу, та інші модифіковані та систематизовані акти. У складі СРСР Україна, як і інші радянські республіки, мала власні кодекси у всіх галузях права. Дві великі кодифікації були проведені у 1920 та 1960–1970 рр. В умовах сучасної національної правової системи України існує 20 кодексів, які охоплюють практично всі галузі та інститути права; у їх змісті використовуються своєрідна юридична техніка та власна ідеологія.

Особливо слід звернути увагу на існуючий у правовій системі України поділ права на публічне та приватне. Протягом існування радянської держави офіційна юридична наука негативно ставилась до поділу права на публічне і приватне. Сьогодні, в умовах визнання і законодавчого закріплення приватної власності, пострадянські держави будують економіку на ринкових відносинах. Тому легалізація приватного права, законодавче закріплення його галузей є природним і необхідним для формування громадянського суспільства, стимулювання підприємницької діяльності. Цілком закономірним є те, що у вітчизняній юридичній науці відродився і підхід до поділу права на приватне і публічне. Приватне право пов'язане в першу чергу з виникненням та розвитком інституту приватної власності і тими відносинами, які зароджуються на його основі.

Особливе значення має і така спільна риса, як доктринальний характер. Розглядаючи доктрину як систему поглядів та ідей, які формують цілісне уявлення про предмет та явище, як наукові праці юристів — теоретиків та практиків, які присвячуються розгляду того чи іншого соціально значущого питання, як різні думки експертів, коментарі законодавчих актів, соціально значущі документи, багато авторів виходять із того, що у правотворчому та правозастосовному процесах України, як і у більшості західних країн, доктрина виступає як одне з неформальних джерел права та має для них суттєве значення [5, ст. 105].

Євроінтеграційний вектор розвитку свідчить про зближення національного права України з європейським правом. У 1995 р.

Україна стала членом Ради Європи, виконує взяті на себе зобов'язання щодо реформування правової системи і впровадження до національної правової системи європейських стандартів. Зокрема, ратифіковані Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Європейська хартія місцевого самоврядування, Рамкова конвенція про захист національних меншин, Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах, скасовано смертну кару, реформовані виборча, судова та правоохоронна системи, прийнято десятки нових законодавчих актів, зокрема нову Конституцію України, Цивільний, Кримінальний, Цивільно-процесуальний кодекси, Закон «Про політичні партії» тощо. Велике значення для національної правової системи має діяльність Європейського суду з прав людини. З 1990-х рр. відбувається адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Цей процес обумовлений Угодою про партнерство і співпрацю між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. У серпні 2000 р. було створено Національну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. У листопаді 2003 р. прийнято Закон «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», який передбачає виконання комплексу завдань з адаптації законодавства, спрямованих на реалізацію державної політики щодо створення сучасної правової системи України шляхом вдосконалення правотворчої та правозастосовної діяльності органів державної влади [1, с. 73].

Можливість використання у певних межах такого джерела права, як прецедент. Слід пам'ятати, що в рамках континентальних правових систем (у силу їх типологічних особливостей, закономірностей їх формування та розвитку та ін.) історично була відсутня судова правотворчість (судовий прецедент та ін.) як джерело права. Хоча судовий прецедент не визначається офіційно джерелом права, у такій якості розглядаються постанови пленуму Верховного Суду та акти Конституційного Суду України. Можна дійти висновку, що в Україні починає визнаватися судова правотворчість, а рішення Конститу-

ційного Суду України стають джерелом права, що є, поза всяким сумнівом, значним прогресивним чинником для подальшого якісного розвитку конституційного правосуддя. Так, відомі українські науковці — професори Ю.С. Шемшученко та В.Ф. Погорілко серед функцій КСУ виділяють і законодавчу (нормотворчу), яка полягає у нормотворчості та тлумаченні. Як зазначає С.В. Шевчук, рішенням Конституційного Суду притаманна матеріально-правова сила закону, однак ці рішення не є нормативними актами чи судовими прецедентами, тому що вони мають зовсім іншу правову природу, відрізняються від класичної норми права за структурою, механізмом прийняття та набрання чинності. Але безсумнівно, на думку науковця, є те, що рішення Конституційного Суду України є джерелом права. Окрім того, очевидно, що в умовах правової системи України у найближчій перспективі судова правотворчість буде здебільшого засновуватися на суддівському тлумаченні формальних джерел права (закони, кодекси, постанови тощо), коли судді стають «посередниками» між текстом закону та правовою реальністю, тобто на прецеденті тлумачення. Відповідно до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р., а також Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»» від 15.03.2011 р. національні суди зобов'язані застосовувати при розгляді справ практику Європейського суду як джерело права, тобто визнано прецедентний характер його рішень [4, с. 30].

Висновки. Підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок, що сучасна українська правова система має статус правової системи перехідного типу, яка зберігає певні залишки попередньої, соціалістичної системи. Обраний шлях дозволяє прогнозувати поступове приєднання правової системи України до сім'ї романо-германського права після успішного завершення політико-правових реформ. Однак таке повернення відбувається поступово, у зв'язку з чим на сьогоднішній день віт-

чизняну правову систему вважаємо системою перехідного типу, яка лише схиляється до романо-германської правової сім'ї, і є своєрідним асоційованим її членом.

Необхідно підкреслити і характерний для вітчизняної української правової системи загальний характер норм права. Разом з тим євроінтеграційний вектор розвитку свідчить про зближення національного права України з європейським правом. Тому, досліджуючи правову систему України, необхідно провести в подальшому детальний аналіз сучасного розвитку національної правової системи, а також здійснити розробку ефективних заходів її реалізації.

Література

1. Битяк Ю.П. Державне будівництво та місце самоврядування / Ю.П. Битяк // Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування. – 2011. – С. 65–75.
2. Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози. – М.: Международные отношения, 2000. – 71 с.
3. Цвік М.В. Правова система України. Історія, стан, та перспективи: у 5 т. Т. 1. Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / М.В. Цвік, О.В. Петришин. – Х.: Право, 2008. – 726 с.
4. Нор В.Т. Судові та правоохоронні органи України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.Т. Нор, Н.Р. Бобечко, Н.П. Анікіна. – К.: Ін Юре, 2010. – 30 с.
5. Ткаченко В.Д. Порівняльне правознавство: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.Д. Ткаченко, Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк. – Х.: Право, 2003. – 105 с.

References

1. Bytjak Ju. P. Derzhavne budivnyctvo ta misceve samovrjaduvannja / Ju. P. Bytjak // Naukovo-doslidnyj instytut derzhavnogo budivnyctva ta misceвого samovrjaduvannja. – 2011. – S. 65-75.
2. David R. Osnovnye pravovye sistemy sovremennosti / R. David, K. Zhoffre-Spinozi. – M.: Mezhdunarodnye otnoshenija, 2000. – 71 s.
3. Cvik M. V. Pravova systema Ukrai'ny. Istorija, stan, ta perspektyvy: u 5 t. T.1. Metodologichni ta

Пильгун Н.В.

istoryko-teoretychni problemy formuvannja i rozvytku pravovoi' systemy Ukrainy / M. V. Cvik, O. V. Petryshyn. – H.: Pravo, 2008. – 726 s.

4. Nor V. T. Sudovi ta pravoohoronni organy Ukrainy: pidruch. dlja stud. vyshh. navch. zakl. /

V. T. Nor, N. R. Bobechko, N. P. Anikina. – K.: In Jure, 2010. – 30 s.

5. Tkachenko V. D. Porivnjal'ne pravoznavstvo: pidruch. dlja stud. juryd. spec. vyshh. navch. zakl. / V. D. Tkachenko, D. V. Luk'janov, S. P. Pogrebnyak. – H.: Pravo, 2003. – 105 s.

N. Pilgun

UKRAINIAN LEGAL SYSTEM'S FEATURES OF DEVELOPMENT AND FUNCTIONS

National Aviation University
Kosmonavta Komarova Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: tidp_kaf_nau@gmail.com

***The purpose:** the article is focused on the analysis of the historical development of the Ukrainian legal system and functioning of the country's modern legal system. It has been proved that the legal system of Ukraine was formed on historically established legal customs and traditions, legal culture, domestic legal opinion and national law. in this aspect, the legal system can be regarded as an objectively formed set of legal phenomena inherent in a particular country. **Survey methods:** in this work it had been used the dialectical method of cognition, general scientific and special-legal methods. The basis of the methodology in this study is the systematic approach by which a particular object is considered as a multidimensional phenomenon, which consist of various elements, the relations between them form a relatively sustainable structure of the legal system and provide it's integrity. **Results:** provided justifications for the necessity of forming a complex concept of the Ukrainian legal system, which would contain all the characteristics of law-making in the country. However, it was determined that the basis of the legal system, it's foundation, has been the legal thinking, which at the same time one of the elements of the legal system **Discussion:** the search for ways to improve functional directions of the development of the Ukrainian legal system; European integration vector for the development of the Ukrainian legal system, which leads to the convergence of the Ukrainian and European law.*

***Keywords:** legal system; development of the legal system; functioning of the legal system of Ukraine.*